

Fiscale rechtsbescherming vanuit burgerperspectief – 28 mei 2026

Belangenbehartiger Belastingplichtigen en Toeslaggerechtigden (BBT)

In het rondetafelgesprek ‘fiscale rechtsbescherming’ van 28 mei aanstaande staan twee onderwerpen centraal:

1. Toegang tot gesubsidieerde rechtsbijstand;
2. De toegang tot praktische fiscale rechtsbescherming in het algemeen.

De Belangenbehartiger wil de Tweede Kamer, op basis van onze casuïstiek, twee dingen meegeven voor dit gesprek:

- Burgers lopen in een vroeg stadium vast en hebben daarbij niet de toegang tot passende praktische fiscale rechtsbescherming;
- Rechtsbijstand in een vroeg stadium moet beter worden gefinancierd om te voorkomen dat geschillen escaleren.

Aanleiding

In de vooruitnodiging van 14 april 2026 voor dit gesprek blijkt dat de vaste Kamercommissie van Financiën dit rondetafelgesprek organiseert om een goed beeld te krijgen van nut en noodzaak van rechtsbijstand in belastingzaken en of aan het initiatief van de Kamer en de motie-Krul¹ (CDA) goed vervolg wordt gegeven. De Belangenbehartiger voor Belastingplichtigen en Toeslaggerechtigden (BBT) is voor dit gesprek uitgenodigd om het burgerperspectief bij die twee onderwerpen naar voren te brengen.

In de motie-Krul constateert de Kamer dat fiscale rechtsbescherming voor burgers in de praktijk niet altijd voldoende toegankelijk is. De motie verzoekt het kabinet te onderzoeken of en hoe gesubsidieerde rechtsbijstand kan worden uitgebreid naar fiscaal adviseurs die zijn aangesloten bij een beroepsorganisatie, met als doel het aanbod en de toegankelijkheid van rechtsbijstand te vergroten.²

De afgelopen jaren is een aantal adviezen uitgebracht, waarin wordt geadviseerd om de criteria voor gesubsidieerde rechtsbijstand te verruimen en te zorgen voor een landelijk dekkend stelsel van laagdrempelige fiscale rechtshulp.³ Ook is erop gewezen dat weinig advocaten belasting- en toeslagzaken behandelen en dat alleen een verruiming van het recht op rechtsbijstand daardoor mogelijk niet het gewenste effect zal hebben.⁴

De twee centrale onderwerpen bij dit rondetafelgesprek

1. Toegang tot gesubsidieerde rechtsbijstand

De Belangenbehartiger ziet in de praktijk dat veel burgers in een vroeg stadium al vastlopen en daarmee tussen wal en schip dreigen te vallen. In de zogenoemde voorfase, zoals het beantwoorden van een vragenbrief of het reageren op een voorgenomen aanslag of boete

¹ Kamerstukken II, 2024–2025, 36 502, nr. 5

² Kamerstukken II 2024–2025, 31 753, nr. 312, p. 15 en Kamerstukken II 2025–2026, 29 279, nr. 1004, p. 4–5.

³ Adviescommissie praktische rechtsbescherming in belastingzaken, Burgers beter beschermd, 2021; Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag, Blind voor mens en recht, 2024

⁴ Zie Adviescommissie praktische rechtsbescherming in belastingzaken, Burgers beter beschermd, 2021.

(zienswijze), bestaat geen recht op door de overheid gefinancierde bijstand, de zogenaamde ‘toevoeging’. Als wel recht bestaat op een toevoeging, is het vaak moeilijk een advocaat te vinden die op die basis bijstand wil verlenen vanwege de lage vergoeding. In de praktijk betekent dit dat adequate rechtshulp pas beschikbaar komt wanneer een geschil al is geëscaleerd. Dit terwijl tijdige rechtshulp juist kan voorkomen dat procedures nodig zijn. Dat voorkomt hoge kosten en slepende geschillen.

Toegang tot door de overheid gefinancierde rechtsbijstand wordt in de praktijk bovendien beperkt door het criterium ‘zelfredzaamheid’ in de Wet op de rechtsbijstand. Dit criterium is in feite een juridische fictie: de wetgever bepaalt voor welke rechtsproblemen iemand geacht wordt zelfredzaam te zijn. De werkelijke capaciteiten van rechtzoekenden spelen hierbij geen rol. Daardoor sluit dit criterium in de praktijk niet aan bij het reële doenvermogen van burgers. Het is daarom een goede ontwikkeling dat de Wet op de rechtsbijstand op dit moment wordt herzien, waarin dit zelfredzaamheidsfictie hopelijk ook wordt meegenomen.⁵

2. Toegang tot praktische fiscale rechtsbescherming in het algemeen

Als het gaat om de toegang tot praktische fiscale rechtsbescherming ziet de BBT in de casuïstiek hoe burgers er niet in slagen passende hulp te vinden: eerstelijnsorganisaties achten zaken te complex, het Juridisch Loket kan niet helpen, een toevoegingsaanvraag wordt afgewezen, rechtsbijstandsverzekeringen bieden geen dekking en advocaten wijzen zaken af. De kern van dit probleem is steeds hetzelfde: burgers vallen tussen wal en schip omdat ze geen deskundige hulpverlener kunnen vinden of betalen.

In sommige gevallen procederen burgers noodgedwongen zonder hulp tot in hoger beroep. In andere gevallen signaleren zorgverleners bij kwetsbare burgers met gezondheidsproblemen een hulpvraag, maar ontbreekt passende rechtshulp. Het effect hiervan is funest. (Door)procederen tussen burger en overheid kost veel geld, energie en capaciteit en mondt vaak uit in frustraties en conflicten.

Aandachtspunt voor de praktijk van fiscale rechtshulp

Fiscale rechtshulp en fiscale rechtsbescherming moeten niet worden verward. Fiscale rechtshulp is een onderdeel van het geheel van praktische fiscale rechtsbescherming. Binnen deze fiscale rechtshulp wordt onderscheid gemaakt tussen eerstelijns en tweedelijns rechtshulp. Toegang tot tweedelijnsrechtshulp blijft in beginsel beperkt tot gevallen waarin de eerste lijn het probleem van de rechtzoekende niet kan oplossen.

Voorbeelden van eerstelijns hulpverleners zijn schuldhulpverleners, sociaal raadslieden en (lokale) rechtswinkels. Zij hebben direct contact met burgers en bieden ondersteuning bij praktische vragen, zoals het begrijpen van fiscale verplichtingen en het indienen van bezwaar. Deze eerstelijnsfunctie is cruciaal om problemen in een vroeg stadium te voorkomen of direct op te lossen en, waar nodig, een burger te verwijzen naar passende tweedelijnsrechtshulp.

Wanneer de problematiek complexer wordt of specialistische juridische kennis vereist is, komt de tweedelijnsrechtshulp in beeld. Tweedelijnsorganisaties, zoals de BBT, werken op basis van doorverwijzing of aangeleverde casuïstiek vanuit eerstelijnsorganisaties. De Belangenbehartiger

⁵ Kamerstukken II 2024–2025, 31 753, nr. 312, p. 15 en Kamerstukken II 2025–2026, 29 279, nr. 1004, p. 4 en 5.

komt dus pas in een latere fase van de hulpvraag in beeld. In zaken waar specialistische kennis nodig is en de mensen onvoldoende financiële middelen hebben werkt de Belangenbehartiger samen met SOFiR, ook een tweedelijnsorganisatie, die burgers met fiscale problemen koppelt aan pro bono-adviseurs.

De rol van de Belangenbehartiger

De Belangenbehartiger krijgt uit de eerstelijns een casus toegewezen. De Belangenbehartiger kijkt vervolgens, onafhankelijk, naar het vraagstuk van de burger of onderneming dat in de eerstelijnsfase niet tot een oplossing kon worden gebracht. Zo probeert de Belangenbehartiger de burger of onderneming een nieuw handelingsperspectief te geven.

Voor het optimaal functioneren van de Belangenbehartiger, als tweedelijns organisatie, is sterke eerstelijns fiscale rechtshulp van essentieel belang. Zo komen de juiste casussen bij de Belangenbehartiger in beeld.

De Belangenbehartiger beschikt sinds het amendement Van Dijk/Grinwis⁶ over budget om de eerstelijns fiscale rechtshulp in Nederland te versterken. Om dit amendement uit te voeren heeft de Belangenbehartiger een aantal initiatieven in gang gezet:

- De Belangenbehartiger heeft Divosa opdracht gegeven om de bestaande sociaaljuridische kaart uit te breiden met lokale fiscale rechtshulp. Deze kaart is een hulpmiddel voor professionals om snel en eenvoudig het aanbod van sociaaljuridische ondersteuning in elke gemeente te vinden. De Belangenbehartiger heeft de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen bij dit initiatief betrokken. Komende maand zal de nieuwe Sociaaljuridische kaart door de belangenbehartiger en Divosa aan de staatssecretaris van Financiën en Tweede Kamerleden gepresenteerd worden;
- De belangenbehartiger heeft een samenwerking opgezet met Geldfit, het landelijk platform van de Nederlandse Schuldhulproute (NSR), zodat burgers met fiscale vragen telefonisch verbonden kunnen worden aan lokale fiscale hulp of het team van de Belangenbehartiger;
- De belangenbehartiger heeft bij wijze van pilot een aantal deskundigen met fiscale kennis aangesteld die als ‘vliegende brigade’ lokaal ingezet worden waar op dit moment de eerstelijns hulp ontbreekt. Dit team ondersteunt burgers en ondernemers met fiscale hulp in gemeenten waar onvoldoende kwalitatieve, eerstelijns fiscale rechtshulp beschikbaar is.
- Waar nodig stelt de Belangenbehartiger bij wijze van pilot een beperkt budget beschikbaar om (specialistische) juridische ondersteuning in te schakelen voor burgers die tussen wal en schip vallen.

De BBT zal na de zomer haar eerste themarapportage op basis van de aangeleverde casuïstiek naar de Kamer sturen. Daarbij zal worden ingegaan op de toegang tot praktische fiscale rechtsbescherming. Bovendien zal de BBT de Kamer op de hoogte houden van de voortgang van de uitvoering van het amendement Van Dijk/Grinwis en de bovengenoemde initiatieven daarvoor.

⁶ Kamerstukken II, 2024-2025, 36 600 IX, nr. 6